

PüNKÖSDI VETÉLKEDŐ NÁDASDON

Nádasd a Vasi Hegyháton, Körmenddel átellenben a Rába és a Csörnöc-patak jobb partja felett fekszik. Nevét, a falut valamikor körülölelő nádasokról kapta. Ma már sem nádasok, sem nádfedeles házikók nincsenek a községben, ellenben vannak színes, vidám közösségi napok, amelyek erősítik a településen élők, falujuk és az ott élő közösség iránti szeretetét. A vidám napokról, a közösségi élet formálásáról, a közösségépítő jó gyakorlatokról Földes Tímeával, az „Együtt Nádasdért” Faluszépítő és Fejlesztő Kulturális Egyesület elnökével beszélgettünk.

Kalmár Erika: Mit érdemes tudni Nádasdról?

Földes Tímea: Érdekes története van a falunak. Nádasd, akár csak Róma, hét dombra épült: a Templomdomb, a Csébi-domb, a Kútkert, a Cserfalu, a Cserhegy, Almásd és Németfalu (Hegyalja) alkotta. 1698-ban csupán 272 lélek lakta, jelenleg – a legfrissebb adatok szerint – Nádasd állandó lakosainak száma épp csak meghaladja az 1300-at. A településen számos látnivaló akad, mint például a Vas Megyei Értéktárban is szereplő Rotunda, a Borostyánkő-út, a Helytörténeti Gyűjtemény, a kopjafák, a Nádasdi

Evangélikus Egyházközség temploma, római katolikus Nagy Kereszt felmagasztalása-templom és a Plébániahivatal a Római mérföldkő,

útszéli kereszt, emlékművek, és még hosszan sorolhatnánk.

K. E.: Hogyan kötődik Ön a településhez? Mióta él itt, milyen feladatokat lát el?

F. T.: Egy kis kitérőt leszámítva születésem óta Nádasdon élek. Itt éltek a településen szüleim, nagyszüleim, sőt a dédszüleim is. Nádasdra jártam óvodába, iskolába. Már iskolásként részt vettem a falu közösségi életében, hiszen az akkori helytörténeti szakkör tagjaként a hagyományaink összegyűjtése, azok megelevenítése volt a célunk. Jelenleg az „Együtt Nádasdért” Faluszépítő és Fejlesztő Kulturális Egyesület elnökéeként, annak kulturális szakembereként dolgozom. Kezdetben önkéntesként végeztem

ezt a munkát, majd foglalkoztatási információs munkatársként, aztán pedig az IKSZT (Integrált Közösségi és Szolgáltató Tér) munkatársaként intéztem civil szervezetünk ügyeit.

K. E.: Mikor alakult az egyesület és milyen céllal?

F. T.: Az „Együtt Nádasdért” Faluszépítő és Fejlesztő Kulturális Egyesület 1997-ben alakult, azzal a céllal, hogy az itt élők problémáinak megoldására, szabadidejük hasznos eltöltésére nyújtson lehetőséget. Célunk olyan programok szervezése, amelyek a település fejlődését szolgálják és a lakók igényeivel összhangban állnak. 2010 óta közhasznú egyesületként működünk, 2017. július elsejétől pedig feladat-ellátási megállapodás keretében látjuk el Nádasd község közművelődési, ifjúsági és turisztikai feladatait, együttműködve az önkormányzattal. Az Egyesület célja az alapszabályban megfogalmazottak szerint, hogy szervezze Nádasd kulturális, közösségi életét, gondoskodjon a település hagyományainak megőrzéséről.

K. E.: Mióta vezeti az egyesületet és mit tart egyesületi elnökként a legfontosabb feladatának?

F. T.: Az alapítás évét követően csatlakoztam az egyesület tagságához. Az elnöki teendők felvállalása is egy hosszú folyamat része volt. A kezdetekben – önkéntes munka keretében – a tagsági feladatok el látása mellett, többedmagammal vállaltuk Teleházunk működtetését, majd jöttek az egyesület adminisztratív dolgai, a pályázatok írása és más feladatok. 2002 óta vezetőségi tagja, majd 2006-tól elnöke lettem az egyesületnek. A legfontosabb feladatnak – ami egyben az alapítócélunk is, – a megszűnt helyi lap,

a Nádasdi Faluújság újbóli kiadását tekintettem. Ennek szellemében létrehoztuk a Hétdombi Hírek című kiadványt, amelynek első számát 1997 áprilisában adtuk ki. Az újságunk mára része a nádasdi emberek hétköznapi életének. Ezenkívül nagyon fontos feladat a hagyományok őrzése, Nádasd közösségi, kulturális életének összefogása, szervezése, amihez nélkülözhetetlen egy kiváló, ötletekkel teli, megújulni képes csapat, amit az egyesület tagsága ad.

K. E.: Melyek azok a tevékenységek az egyesület életében, amelyek a közösség építését, fejlesztését szolgálják?

F. T.: Az évszakoknak megfelelően színes programokkal, vetélkedőkkel, vicces versenyekkel várjuk a helyieket. Ilyen például a bor- és pálinkaverseny, a helytörténeti, illetve a Szent Márton vetélkedők, a pünkösdi vetélkedő, a Bagolytúra, az őszi köszöntő rendezvény.

Egyesületünk nagy hangsúlyt fektet a hagyományörzés tevékenységeire, mint a rönkhúzás, a hús-véti tojásdobás, a locsolás, a kézi aratás, a szüreti felvonulás, a betlehemezés. Átfogó környezetvédelmi

programokat valósítunk meg, mint például a falu-nagytakarítás, amelyen a falu apraja-nagyja részt vesz. Az egyesület helyi termelői piacot és közösségi teret működtet, az önkormányzat által, pályázati forrásból létrehozott pajtában, ahol kemencében sült finomságokkal és kenyerekkel halmozzuk el a rendezvények idején a vendégeket. Az egyesületnek 64 állandó és 10 partoló tagja van.

K. E.: A közösségépítő jó gyakorlatok egyik kiemelkedő példája a több mint 20 éves múltra visszatekintő pünkösdi vetélkedő. Hogyan épül fel a vetélkedő, milyen elméleti és gyakorlati tudás szükséges ahhoz, hogy egy csapat győztesként kerülhessen ki a megmérettetésből?

F. T.: A pünkösdi vetélkedő tulajdonképpen egy helytörténeti vetélkedő, amely része a nádasdi hagyományoknak. Az elsőt 1993-ban a művelődési ház rendezésében Karvalits Zoltán szervezte, aki egyesületünk alapítótagja, egykori elnöke, jelenleg településünk polgármestere. A rendezés fel-

datát 1997 pünkösdjétől vette át az „Együtt Nádasdért” Egyesület. Rendszerint pünkösdhétfőn kerül rá sor. Délután folyamán ötfős csapatok versenyeznek egymással, hogy ki ismeri jobban a falut. A csapatokat általában civil szervezetek képviselői, a római katolikus és az evangélikus egyház képviselői, iskolai, közösségi csoportok tagjai alkotják. A rendezvény nevezési feltétele a „hegy leve” és pogácsa vagy rétes.

K. E.: Nevezési feltétel a „hegy leve” és a rétes. Ez esetben kifejezetten nádasdi specialitásokra kell gondolnunk?

F.T.: A „hegy leve” elnevezésen természetesen a nádasdi szőlőhegyeken, a boros gazdák által termesztett szőlőkből készült borokat értjük. Ilyen hegyünk a Cserhegy, az Almásd, a Hegyalja, a Cseresnyés-hegy, hogy csak néhányat említsek. A helyi borokat főként direkt termő szőlőkből készítik az itt élők. A rétesütés pedig az asszonyok körében nagy hagyományokra épül, hiszen mindenki az édesanyjától, nagyanyjától leste el a nyújtás fortélyait. Tölteléknek meggyet, tököt, mákot, almát és túrót használnak.

K. E.: Kis kitérő után térjünk vissza a pünkösdi vetélkedőhöz! Ki, kik állítják össze a kérdéseket és milyen témaköröket érintenek?

F. T.: A kérdéseket Takács László plébános úr állítja össze, készít egy tesztet, amely alapján Nádasd történelmi, kulturális ismeretéről adnak számot a csapatok. A plébános úr kérdései helytörténeti jellegűek, például: *Ki volt a nádasdi iskola leghíresebb, tudós tanulója? Sorolja fel a húsvéti egyházi és népszokásokat! Melyik Nádasd négy legrégebbi középülete? Sorolja fel Nádasd hét dombját! Kik vannak egy aratóbandában?*

Persze a vetélkedőn vannak elméleti és gyakorlati feladatok is. Visszatérő feladatnak számít a népi kismesterségek felelevenítése, mint a fafaragás, az agyagozás, a bőrozás, és a nemezelés. Ezek mellett a néptáncok bemutatása, a rongylabdával való célba dobás, vagy a csúzlizás szintén gyakorlati feladatnak számítanak. Tartalmas szórakozást nyújt és ismereteket ad ez a délután fiatalnak és időseknek egyaránt.

K. E.: Hogyan elevenítik fel a kismesterségeket, hiszen azok bemutatása igen időigényes tevékenység?

F. T.: A kismesterségeket általában a csapatok gyakorlati feladatokon mutatják be, vagy éppen activity formájában játsszák el. Az elmúlt években a kismesterségek bemutatója során készítettek a résztvevők agyagból nádasdi petákat, karikás ostort – amit meg is kell tudni szólaltatni, csúzlit – amivel célba kellett löni, vagy bőrből bicskatartót varrtak, illetve különböző fafaragásokat készítettek.

K. E.: Hogyan sikerült idén a verseny? Kik bizonyultak a legjobbnak?

F. T.: A mostani vetélkedőre kicsit rendhagyó módon, pünkösdvasárnap került sor. A reggeli katolikus misét és az evangélikus istentiszteletet követően a Partium Alapfokú Művészeti Iskola Nádasi Tagozatának gyermekei és a körmendi Béri Balogh Ádám Táncegyüttes lányai bemutatták a Nádasi Értéktár részét képező pünkösdölést. Majd elkezdődött a Pünkösd Helytörténeti Vetélkedő. Az idei évben visszanyúltunk az 1993-as, azaz a huszonöt évvel ezelőtti feladatsorhoz. A vetélkedőn a Nádasi Öreg Tyúkok Egyesülete, a Nádasi Községi Sportegyesület és az „Együtt Nádasdért” Egyesület csapatai mérték össze tudásukat. A verseny jó hangulatban telt, a csapatok számot adhattak tudásukról Nádasi településtörténetének, a paraszti gazdaság és a szőlősgazdai tevékenység témaköreiben. Közmondásokat mutogattak el csapattagjaiknak. Fafaragó tudományukat megcsillogtatva mini kopjafákat faragtak, időre összerakhatták a kézikaszát, amit aztán szakszerűen meg is kellett fenniük. Sőt még rönkhúzási kisbírói hirdetési szövegeket is kellett írniuk. A legnépszerűbb feladat a népi turkáló volt, amikor egy nagy halom ruhakupacból ki kellett választani a hagyományoknak megfelelő öltözékeket, valamint a hozzá tartozó kellékeket és két-két csapattagot be kellett öltöztetni, így körünkben köszönthettük a rönkhúzási menyasszonyt és a püspököt, a betlehemi angyalt, a lucázó pásztorlegényt, az arató asszonyt és a kaszás legényt is.

K. E.: Az időpontot illetően idén eltértek a hagyományoktól... Miért?

F. T. : Igen, az idén pünkösdvasárnap délután rendeztük meg a vetélkedőt, mivel ezen a napon mutattuk be az NMI Művelődési Intézettel és a Lakiteleki Népfőiskolával együttműködve elkészített, a helyi értékeinket bemutató kiadványunkat is.

K. E.: Mi minden kapott helyet a kiadványban?

F. T.: „A mi Nádasdunk kincsei” című kiadvány a Kárpát-medencei Népfőiskolai Hálózat kialakítása keretében az EMMI és az NMI Művelődési Intézet támogatásával jött létre. A huszonnyolc oldalas kiadvány Nádasi helyi értékeit kívánja bemutatni épített értékek, kulturális örökség, sport és természeti környezet témakörökben. A Nádasi Helyi Értéktár részben egyik kulturális örökségünk, a

pünkösdölés kapott kiemelt szerepet. Az összeállítás alapját a 2016-ban bemutatott Sós és Nád – Hagyományörzés Alsósófalván és Nádason című könyvünk és a Hétdombi Hírekben megjelent írások adták. A Nádasi Helyi Értéktárbizottság az idén, a javaslatok alapján több új értéket is felvett, amelyek bemutatására e kiadvány tökéletesen alkalmasnak bizonyult. Az összeállításban nagy szerepet vállalt Legáth Tiborné, aki az egyesületünk és a Hétdombi Hírek szerkesztőségének tagja, Takács László plébános úr, aki Nádasi történetének tudója, kutatója. A fotókat egyesületünk tagjai készítették. A kiadványt a mi elképzeléseink alapján Koltai János nyomdai szerkesztő formálta meg.

NÁDASD ÉRTÉKTÁRA

Épített értékek: Borostyánkő-út, Csébi-domb településszerkezete és a régi temető, Erzsébet Kert, Helytörténeti Gyűjtemény, evangélikus templom, Községi tér-Pajta, Nádasd régi közkútjai, régi utcanevek, településrészek, Nádasd-Hegyaljai Dézsmapince, Plébániaház, Templomkert, Plébániatemplom, Rotunda, Útszéli kereszt, emlékművek

Kulturális örökség: élő hagyományaink, Bagolytúra, rönkhúzás, Nádasd és Alsósófalva kapcsolata, a Nádasdi Öreg Tyúkok Egyesülete, Kónya Mária költészete, pünkösdölés, Hétdombi Hírek, Nádasdért kitüntetés

Természeti környezet: Cseresyés-hegyi Gyümölcsöskert, patakok, források

Sport: Molnár Ferenc fűszes sportpályafutása, Nádasd Községi Sportegyesület

Rönkhúzás: Nyugat-Dunántúlon a rönkhúzással összekötött álesküvőt akkor tartották meg, ha farsang idején nem volt lakodalom a faluban. Kidöntött rönköt húztak végig szekéren az utcán a lányok és a legények. A menet többször megállt és tréfás esküvőt játszott el. Nádasdon törzsohúzás néven ismert ez a régi hagyomány. Szereplők: menyasszony, vőlegény, koszorús lányok, vőfélyek, kisbíró, pap, ministránsok, püspök, anyakönyvvezető, cigányasszonyok, krampuszok, örömszülők, násznép.

Pünkösdölés: pünkösd ünnepét a keresztény egyház annak emlékére tartja, hogy Jézus mennybemenetele után a Szentlélek leszállt az apostolokra. A húsvétot követő ötvenedik napra esik pünkösd, amely mozgó ünnep május 10-e és június 13-a között. Ekkor a lányok koszorút fontak margarétából, búzavirágból és a kútra akasztották, hogy az ördögöt elűzze a háztól. Pünkösdkor a Partium Alapfokú Művészeti Iskola Nádasdi Tagozata és a Béri Balogh Ádám Táncegyüttes lányai szép ruhában pünkösdkirálynő járást játszanak a római katolikus Nagy Kereszt felmagasztalása-templomnál és az a Nádasdi Evangélikus Egyházközség templománál, a legkisebb lányt választják királynénak, kendő alatt körbe hordozzák, zöld ágakkal természetvarázslást végeznek.

FÖLDES TÍMEA – Születése óta Nádasdon él. A szombathelyi Herman Ottó Mezőgazdasági Szakközépiskolában dísznövénykertésznek (1996), majd a Kecskeméti Kertészeti Főiskolán kertészmérnöknek tanult. 2017-ben szerzett kulturális szakember I. szakképesítést. 2000 – 2005 között önkéntesként a nádasdi Teleházban tevékenykedett. 2005 – 2011 között az egyesület által működtetett Foglalkoztatási Információs Pont vezetője volt. 2011-től IKSZT munkatárs volt, majd 2017 júliusától a nádasdi művelődési ház vezetésével megbízott kulturális munkatársként dolgozik. 2004 óta az egyesület elnöke, tagja a Hétdombi Hírek szerkesztőségének.